

DRUŠTVENIK

LETO 1933 — ŠTEVILKA 1

Župnijski in občinski muzeji

V zadnji številki smo govorili obširno o pomenu tradicije za vsak narod in smo dejali ob tej priliki, da bi moralo biti delovanje vsakega našega društva usmerjeno v prvi vrsti na smoteno in neprestano gojitev domače tradicije, ker je to edini resen in uspešen način gojitve trajne ljubezni do rodne grude in do domovine sploh. Naši odri naj bi igrali predvsem domače igre, zlasti pa še take, ki se nanašajo morda na kake dogodke v okolišu (v okolici Celja n. pr. Mlinarjevega Janeza, Teharske plemiče, Veroniko Deseniško, Celjskega grofa itd., na Gorenjskem Finžgarjevega Divjega lovca, Našo kri itd.), pevski zbori naj bi gojili z največjo ljubeznijo zlasti narodne pesmi dotičnega okoliša, predavanja naj bi obravnavala predvsem zgodovino, gospodarstvo, umetnost, zemljepisje itd. najbližjih krajev, društva naj bi gojila in častila predvsem spomin velikih mož, ki so živeli ali delovali v domači ali kaki sosednji fari itd. Tako bo postalo ljudstvo ponosno na zanimivosti in znamenitosti rodne grude, jo bo vzljubilo, je ne bo zapuščalo po nepotrebnem in bo varovalo povsod in vsikdar tudi njen ugled. S kakim ponosom so se stari Rimljani trkali na prsa, češ: »Rimski državljani sem« in nekaj sličnega opazamo tudi danes pri Angležih, Francozih in pri nekaterih drugih narodih. Celo Madjaru je njegova domovina prvo in vse na svetu, njegov čudni jezik mu je najlepši, njegov narod izvoljeni narod itd.

Vsega tega pri nas žal še zelo, zelo pogrešamo in naš človek, kakor smo poudarili že zadnjič, devlje le prerad v nič vse, kar je domače in hvali vse, kar je tujega, čeprav bi naša slovenska zem-

lja in naš slovenski narod lahko ponosno vzdržal tekmo skoro z vsakim drugim narodom na svetu. Če bi naš slovenski človek poznal preteklost našega naroda, poznal vrednote, ki jih je ustvaril naš narod in jih še vedno ustvarja, skratka: če bi poznal našo slovensko tradicijo, potem bi šele vedel, kaj mi Slovenci smo, kaj smo že vse ustvarili in kako ponosno se lahko pred vsakim narodom na svetu potrkamo na prsi, ne pa da bi se morali tega morda še celo sramovati. Tudi o tem posebej bomo izpregovorili še ob prvi priliki.

Torej: gojitev domače tradicije je ena prvih dolžnosti naših društev. Kako, to smo deloma povedali že zadnjič in ponovili še zgoraj, danes nam je pa govoriti zlasti o enem sredstvu, ki je morda pri tej vzgoji najvažnejše, to je o ustanavljanju domačih župnijskih, oziroma občinskih muzejev.

Kaj je muzej sploh? To bo vedel najbrže vsak, saj bo le malokdo izmed naših bralcev, ki bi še nikoli ne bil v nobenem muzeju, če pa vendarle je še kdo, ga pa nujno opozarjamo, naj ne zamudi ob prvi priliki obiskati našega slovenskega narodnega muzeja v Ljubljani. Odprt je za brezplačen obisk vsako nedeljo in vsak praznik dopoldne, razen v zimskih mesecih. Naloga in dolžnost narodnega muzeja je zbirati in hraniti prav vse, kar je pri dotičnem narodu važnega in zanimivega, bodisi v zemljepisnem, bodisi v zgodovinskem, prirodopisnem, narodopisnem, umetnostnem ali kateremkoli drugem pogledu. Muzej vse to zbira in hrani, da se polagoma ne uniči ali ne porazgubi in muzeji so potem za učenjake, ki proučujejo svoj narod, najvažnejša zakladnica.

In kar je narodni muzej za ves narod, to bi moral biti župnijski ali občinski muzej za občino, oziroma župnijo: zbirališče in hranilišče vseh pomembnosti in zanimivosti dotičnega okoliša. In kdor bi hotel potem s katerega koli pogleda proučevati dotični okoliš, bi imel v tem domačem muzeju pri roki vse, kar bi potreboval. Koliko je pri nas še neraziskanega na vseh poljih, kamorkoli pogledamo. Še celi rodovi imajo v tem pogledu dela čez glavo, da bomo spoznali šele sami sebe. Zakaj gre to delo tako počasi od rok? Ravno zato, ker tako manjka takega podrobnega gradiva, ki nudi potem učenjakom in znanstvenikom snov za celoten opis naše zemlje in našega naroda. Torej že s splošno narodnega stališča bi bili taki domači muzeji neprecenljivega pomena za ves narod, kajti če zbere vsaka občina vse, kar je pomembnega in zanimivega v dotičnem okolišu, bodo zbrale vse občine vse in potem bodo imeli znanstveniki lahek posel.

Pa ne samo z obče narodnega in znanstvenega vidika so taki domači muzeji največja dragocenost, temveč tudi za gojitev domače tradicije, kajti na ta način bi šele prebivalstvo vsakega okoliša prav videlo in spoznalo, koliko zanimivega in važnega vsebuje domača župnija, dobilo bi vpogled v življenje in delovanje svojih očetov, dedov in pradedov, a iz tega bi nehote zažanjali ljubezen in ponos na rodno grudo.

Jasno je, da tak muzej ni ustvarjen v enem mesecu, toda začnete ga lahko ustvarjati že jutri, ne, že danes, pri prvi odborovi seji. Ustvarjen sploh ne bo nikoli, ker teče življenje dan za dnevom naprej in tak domač muzejček je ravno izraz in ogledalo vsega življenja v domačem kraju. Vsak dan pa, ki mine, je izgubljen tudi za tak muzejček, kajti vsak dan se izgubljajo in uničujejo lepi in zanimivi predmeti, ki bi tvorili čez desetletja morda največje dragocenosti takega domačega muzejčka. Ne mislite pa, da je ustvaritev takega domačega muzeja težavna. Ne! Nič lažjega in ni je občine in ne župnije, kjer bi bilo to združeno s kakršnimikoli težavami. Za začetek ne potrebujete sploh ničesar drugega, kot dobro omaro, v katerih shranjujete vse take stvari in pa seveda to, da vzbudite pri najširšem krogu občinstva zanimanje za tako novo ustanovo. Neobhodno potreben je seveda še varuh tega muzejčka, ki bi polagoma zbiral vse, kar vanj spada. Samo ob sebi je umevno, da bo postala omara kmalu premajhna, potem bo treba še drugo, ko pa zidate dom ali občinsko hišo, tedaj naj pa ne bo prav nobenega ljudskega ali občinskega doma brez posebnega prostora tudi za tak domač muzej in vsaka občina mora letno par stotakov žrtvovati tudi za potrebe domačega muzeja, ki je prav tako važna prosvetna ustanova, kakor domača šola.

(Dalje prihodnjič.)

Sport

Izmed vseh sportnih panog sta prodrla v najširše plasti našega naroda edino smučanje in plavanje. Neglede na to, da spadata ta dva sporta med najlepše in najpriljubljenejše telesne vaje sploh, je mnogo pripomogla h temu propaganda, ki so jo delali in jo še delajo najrazličnejše sportne organizacije in razni drugi faktorji. Poleg tega imata še to dobro stran, da se nahajajo oni, ki se bavijo z njima, ves čas na svežem zraku, v soncu in vodi. Da to najblagodej-

nejše vpliva na naše razpoloženje in da si s tem kar najbolj utrjujemo svoje zdravje, je izven dvoma. V podrobnosti se ne bom spuščal, ker se je o tem že itak mnogo pisalo v naših listih in revijah in celo slovenske strokovne knjige že imamo o teh sportih. Moj namen je samo, da poudarim, da sta ti dve sportni panogi zelo koristni in potrebni tudi za naše fantovske odseke, da ju morajo uvrstiti med prve točke svojega sportnega programa. Treba pa je pričeti pa-

metno in previdnost je zlasti pri plavanju na mestu, ker je že nešteto ljudi postalo žrtev tega mokrega elementa. Pretiravanje tudi tu — kakor povsod drugod — škoduje. Sedaj živimo baš v zimskem času, ko vse sanki, smuča in drsa. Zato ne sme biti nobenega prosvetnega društva, ki ne bi gojilo kake panoge zimskega sporta. Najprimernejše je vsekakor smučanje, karega se vsi tudi najraje oprimejo. Zelo priporočljivi so tudi smučarski izleti v bližnjo in daljno okolico, kjer moremo uživati vso lepoto zimske narave. Smučarstvo mora postati ne samo narodni, ampak predvsem naš fantovski sport.

V poletnem času pa se vržemo na plavanje. Nikogar ne sme biti v naših vrstah — če ima količkaj priložnosti za priučenje te koristne in potrebne sportne panoge — ki ne bi znal plavati. Zato mora vsakdo v vodo in se mora pod spretnim vodstvom in nadzorstvom učiti plavanja. Pri tem pa ne smemo pozabiti na reševanje in oživitev utopljenцев. Kljub temu, da je reševanje vsaj tako važno kakor plavanje, se ta stran pri nas zelo zanemarja. Dosti je že bilo slučajev, ko se je kdo potopil pred očmi dobrih plavalcev. To je sicer žalostno, a vendar resnično dejstvo, preko katerega nihče ne more, če hoče pridobivati ljudi za plavanje. Zato mora biti naša prva in največja naloga, da učimo plavalce tudi reševanja in prve pomoči v nezgodah. Vsakogar, ki se je naučil plavati, je tre-

ba takoj uvesti v tajnosti reševanja. Kdor ne zna reševati, ta se ne sme prištevati med plavalce. Kaj ti pomaga, če obvladaš vse mogoče stile v plavanju in če se tako dobro »crawlaš«, ko pa mora v pričo tebe tvoj tovariš — enakovreden plavec —, ki ga je slučajno prijel krč, žalostno izginiti v valovih! Zato je vedno združiti oboje: plavanje in reševanje.

Druge sportne panoge pa ne najdemo primernega odziva pri naših fantih. Tu mislim predvsem lahko atletiko, ki je pri drugih narodih zelo razširjena in priljubljena. Semterje že še malo teka, jo, skačejo in mečejo, toda ta odstotek je v primeru s številom naših fantov zelo majhen. Vzrokov za to je več, glavni pa je ta, ker fantje tu ne dosegajo takih uspehov, kakor bi jih radi. Lahka atletika spada med one telesne vaje, ki potrebujejo mnogo truda in časa, preden dosežeš kako upoštevanja vredno znamko. Do gotove mere — ki pa običajno malo pomeni — nikoli prideš; potem gre pa po centimetrih naprej. Kdor pa našega fanta količkaj pozna, ta ve, da ljubi naš fant take telesne vaje, s katerimi doseže v kratkem času tak uspeh, da more pred javnostjo nastopiti, ali pa take, v katerih se izraža moč, spretnost, korajžja. In tudi naš narod najraje gleda take stvari. Zato se je od vseh lahkoatletskih panog še najbolj uveljavil skok s palico. Brez dvoma bodo pa naši fantje takoj prijeli za kladivo, ko ga bodo enkrat poznali.

(Nadaljevanje prih.)

Katoliška ljudska prosveta na Poljskem

Sokol goji še sedaj zgolj narodno-vzgojno smer med katol. poljskim ljudstvom. Privatno šolstvo se je moglo prav in v večji meri razvijati šele po l. 1905. Vendar je bilo sredstvenih potoz dovolj, da si je kljub vsemu nepriznemu ozračju našel vedno dostop v ljudsko dušo posameznih generacij narodni duh, duh poljskih velikanov-vidcev in njihovih, poznejšim generacijam v veledelelih sporočenih misli in

teženj, dokler ni slednjič napočil trenutek — svobode. Tedaj je z vsem ostalim vstalo tudi organizacijsko življenje po vsej Poljski. Obujale oziroma osnavljale so se takrat razne šolske, vzgojne, idejne, sportne, strokovne, politične in verske organizacije. Samo za izobrazbo odrastlih delujeta dve centrali: »Zveza poljskih ljudsko - izobraževalnih društev« (sem spadajo: Ljudskošolsko društvo v Krakovu, Društvo za narodne

čitalnice v Poznaniu ter Poljsko-šolsko društvo v Warszawi) in »Zveza ljudsko-izobraževalnih socialnih organizacij« (tej pripadajo: »Društvo poljskega osnovnošolskega učiteljstva, Zveza konzumnih družbenih organizacij poljske republike ter Centralna organizacija podeželsko-gospodarskih društev). Razen tega pa so še organizacije, ki se bavijo specialno z vzgojo odraslih, kakor: Splošna dopisna univerza, Zveza ljudskih odrov, Institut za izobrazbo odraslih ter še: Socialno in ljudsko-izobraževalni studij na Svobodni poljski univerzi v Warszawi, Zveza poljskih knjižničarjev, Varšavsko društvo javnih knjižnic, Strokovna zveza železničarjev, Zveza poljske mladine, Skrbstvena organizacija, Poljsko društvo za deželane, Poljski Beli križ. — Izmed manjšinskih društev pa naj omenim ukrajinske organizacije: Prošwita (60 let), Sokół, Łuhy, Płasty ter gospodarske: »Silkie Gospodar« (s 30.000 člani) in »Rewizyny Związek Ukraińskich kooperatiw«, dalje Beloruski kulturni institut, Judovsko društvo za delavske večerne kurze, Nemška knjižničarsko-izobraževalna organizacija ter Ljudska visoka šola (v Dorfeldu). — Leta 1928 je našla statistika 881 ljudsko-izobraževalnih poslopij, a tečaji in šole za odrasle so bile na 3452 krajih. — Med kmečkim prebivalstvom je še dobro razvita Ljudska univerza, med delavskim pa Delavska univerza, ki jo vzdržujejo delavske prosvetne organizacije.

Zlasti je na Poljskem poskrbljeno tudi za telesno vzgojo in šolsko higieno. — Poleg naštetih osrednjih narodno-prosvetnih in ljudskovzgojnih društev pa deluje na Poljskem še cela vrsta drugih, ki se vsa z veliko ljubeznijo do naroda trudijo, da bi ga dvignile čim višje na kulturnem nivoju. Med idejnimi društvi naj predvsem omenim kot najizrazitejše »Odrodzenie« (= Preporod), ki datira iz obvojnega časa. To društvo odklanja vsako politično usmerjenost in zlasti med akademsko mladino zastopa radikalno krščanstvo, t. j. katoliško-socialno smer. Po obsegu ni veliko, ker je bolj elitno-katakombnega

značaja. Zdaj je njegovo glasilo »Vox universitatis« (izhaja v Warszawi) ter deloma tudi lublinski mesečnik »Prąd« (= Tok). Društvo je v glavnem univerzitetno in ima svoje člane v vseh univerzitetnih mestih, a centralo v Warszawi, ki je tudi v stalnih zvezah z mednarodno katoliško akademsko zvezo »Pax Romana« (v Friburgu v Švici) ter z »Zvezo katol. slovanske akademske mladine«. V tej organizaciji in okoli nje se danes zbira vsa katoliško-socialno orientirana poljska akademska inteligenca. Vendar pa društvo širi svoje krščansko-socialne ideje zlasti tudi med delavstvom, ki ga podobno naši Krekovi mladini organizira in vodi, in tudi med kmečkim ljudstvom v smislu katoliške akcije.

K sportnim organizacijam spada poleg že omenjenega »Sokola«, ki je kulturno povsem katoliško orientiran — kot že rečeno — še zelo razširjen »Harczer« (= Skaut), ki koleba na Poljskem med narodno in med zgolj internacionalno smerjo. Dočim imajo Skauti svoje člane večinoma med šolsko mladino, pa je Sokol bolj narodno-obrambnega tradicionalnega, skoraj izključno telesno-vzgojnega značaja. — Med politično-prosvetne organizacije spada zlasti tako zvana Młodzież demokratyczna (Demokratska mladina), ki izključuje krščanski svetovni nazor in ima zgolj tostranski narodno-državni značaj. — Skoraj izključno politični ter velikopoljski, da celo vojskovi značaj ima društvo »Strzelec« (Strelec). — Povsem državno-obrambni značaj imajo zlasti tudi podružnice tkzv. »Lige morske i rzeczne«, ki so ji na skrbi predvsem tudi vprašanja narodnega gospodarstva v zvezi z morskimi in kolonialnim vprašanjem na Poljskem. Razen tega so še razna druga mladinska društva (Brezalkoholna, Rdeči križ itd.).

Med univerzitetnimi organizacijami gre prvo mesto stanovsko-gospodarski organizaciji akademikov vseh univerzitetnih mest Poljske »Bratni pomoć« s centralo v Warszawi, ki zavzema največji članski obseg in veliko dela za zmotno izboljšanje razmer med polj-

skimi visokošolci. Dalje so poleg drugih študentskih organizacij (mnogo je krajevnih in politično orientiranih društev po poljskih univerzah), kakor: »Młodzież wszechpolska«, »Legjon młodych« in omenjene »Młodziki demokratyczne« še številne korporacije z imeni kakor: »Korabja«, »Astrea«, »Concordia«, »Hetmanja« in še dolga vrsta drugih, izmed katerih ima vsaka svoj poseben in ločen načrt (navadno narodno usmerjen), zastavo, geslo, znak in celotno uniformo. Te korporacije vzgajajo akademike tovariško-socialno za solidne in dobre praktične delavce na poznejših postojankah v narodu. — Poleg teh naštetih pa je še cela vrsta zgolj strokovnih in cerkvenih organizacij (zlasti je dobro razširjena Marijina družba) za vse mogoče stanove in poklice.

Končno naj se ustavim pri največji sedanji ljudsko-prosvetni organizaciji na Poljskem, namreč »Młodzież Polskiej« (Poljska mladina), ki deluje s ciljem, vzgojiti delavnih ljudi v družbi, prežetih katoliškega in poljskega, torej versko narodnega duha po geslu: »Bog i ojczyzna« (Bog in domovina). »Młodzież Polska« je velikopotezna katoliška prosvetna organizacija, razširjena po vsem Poljskem, a s centralo (Zjednoczeniem) v Poznaniu, kjer je tudi sedež Katoliške akcije in kardinala primasa Hlonda. Ta centrala (zjednoczenie) združuje po posameznih zvezah na različnih straneh Poljske posamezna krajevna društva (Stowarzyszenia!). Daje splošno idejno smer tem podrejenim zvezam in društvom ter izdaja glasila, knjige itd. Neposredni njeni člani so posamezne zveze (28 po številu), a izredni so dopisni člani, ki jih imenuje redni občini zbor centrale na predlog odbora. Ta centralna odbor, ki ga sestavlja lahko več ali le ena oseba (>direktor«, trenutno g. Cieśliski), je edino odgovorni predstavitelj Centrale na zunaj (napram oblastem, sodišču, policiji in pošti). — »Związek Młodzieży Polskiej« (Zveza poljske mladine) predstavlja zvezo moških in ženskih posameznih društev (Stowarzyszeń) »Mło-

dzieży Polskiej« na področju ene škofoje. Naloge teh posameznih društev ali »Stowarzyszeń M. P.« pa so sledeče: 1. religiozna in moralna vzgoja in izobrazba, 2. usposabljanje dobrih članov države in družbe v katoliškem in narodnem duhu, 3. širjenje osnov samopomoči ter stanovske in gospodarske etike, 4. širša izobrazba članov, 5. vzbujanje smisla in veselja do kulture in umetnosti, 6. telesna vzgoja članov, 7. družabno in karitativno udejstvovanje, 8. gojenje zdravega tovariškega občevanja. — Vsako politično delo je iz delokroga izključeno. Na podlagi teh nalog sprejme društvo konkretni načrt dela.

Gesla članov so: 1. Živi po naukih vere, čuvaj nad njo in katoliško cerkvo! 2. Ljubi svojo domovino ne le z besedo, ampak tudi z dejanjem! 3. Ljubi svoje delo, a tuje spoštuj! 4. Bodi ponižen in poslušen! 5. Pazi na svoje zdravje in utrjuj telo! 6. Bodi čist in pošten, varuj svoj glas in svojo čast! 7. Bodi zvest in točen! 8. Ljubi in govori vedno resnico! 9. Bodi priazen, uslužen in tovariški! 10. Bodi varčen in skromen!

Člani se nazivljejo med seboj z besedico »druh« (drug) in se pozdravljajo z besedico »gotów« (pripravljen). — Društvo se predvsem poslužuje sledečih sredstev ozir. prireditev v dosego navedenih ciljev: 1. skupnih pobožnosti, prejemanje sv. zakramentov, rekoleksije (duhovne vaje) itd., 2. članskih sestankov, sestanki staršev, zborovanja, izleti, 3. obhodi, slavnosti, akademije, koncerti, večernice, igre, zabave, 4. prosvetni odseki, verski, pevski, sportni, abstinenčni in stanovski ter njih tečaji itd., 5. organizacijska glasila, knjižnica, čitalnica, 6. društvena soba, Mladinski dom (>Ognisko«), telovadnica, igrišče, letovišče, vrt, 7. gimnastika, sport, gibalne igre, izleti, 8. podjetja in prodajalne društvene ali združne, samopomoč, čebelične hranilnice, zavarovanja, pisarna, posredništvo za delo in poklice, ustanovni fond, cenene kuhinje itd., 9. domača obrt, ročno delo, gospodarske šole, poklične šole, razstave, 10. vpisovalnina kandidatov, mesečni in

izredni skladki članov, dohodki od predstav, podjetij, obresti od kapitala, oporoke, prostovoljne zbirke itd.

Dočim zasega 13 mladinsko-prosvetnih organizacij na Poljskem skupaj okoli 400.000 članov, pa šteje sama »Młodzież Polska« 200.000 organiziranih članov (torej polovico), ostalih 200.000 pa ostalih 12 organizacij, kakor zlasti: »Związek Młodzieży wieskiej«, to je Zveza vaške mladine, s svojima glasiloma: »Wici« (radikalno usmerjeno) ter »Siew«, dalje: »Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego«, to je Delavska univerza (socialistična), »Y. M. C. A.« (ameriška masonska organizacija), ki nima mnogo članov, ter še: »Związek Ludowy Mocarstwowej Polski« (tudi strankarsko usmerjena) itd. — »Młodzież Polska« izdaja 4 publikacije in sicer: »Przyjaciół Młodzieży«, »Młoda Polska«, »Kierownik Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej« ter »Przewodnik społeczny«. Dosedaj je izdala do 200 knjig in publikacij.

Lublińska zveza, kateri se imam zahvaliti za informacije, obsega 400 društev (na 216 župnij) in šteje 7000 članov. Vsako leto se vrši zborovanje vsake teh Zvez, na katerega pošljejo svoje zastopnike posamezna društva.

Ta velika katoliška mladinska organizacija, ki zelo spominja na bivšega našega »Orla«, se je ustanovila l. 1918., v Katoliško akcijo pa je vstopila meseca decembra l. 1931. L. 1920. je dobila svoj redni sekretariat (omenim naj tu delavnega č. g. Bilka, ki si veliko prizadeva na tem polju). L. 1930. pa je bil ob desetletnici I. kongres v Lublinu, ki se ga je udeležilo okoli 4000 članov. Svoje delovanje je ta organizacija razširila med delavsko in kmetsko poljsko mladino.

Imel sem priliko, da sem se udeležil neke vaške prireditve te organizacije (v Motiču pri Lublinu). Spominjajoč se naših sličnih organizacij v Sloveniji pa sem bil — odkrito povem — razočaran nad skromnostjo in preprostostjo te prireditve in tankajšnje podružnice. Dobil sem sliko, da je ta organizacija šele na začetkih svojega dela, kakor smo bili

mi najmanj pred 50, da ne recem pred 100 leti. Ta vtis mi je potrjevala preprosta oblika celotne prireditve, društveni prostor kakor tudi ves izbor sporeda in izvajanje samo. Takoj sem pomislil, da pa je prav ta organizacijska zaostalost pri Poljakihi zgodovinsko pogojena in jim zato ne moremo očitati ničesar. V marsikaterem pogledu — in tudi v tem — so sedanje poljske generacije na početni stopnji kulturnega dela.

Člani se dele na delovne, starejše (seniory), podporne in častne. Delovni član more postati mladostnik šele po 14. letu starosti, neha pa biti član s 25. letom ali ko se poroči. Slovesen sprejem članov se vrši na »mladinski praznik« z izročenjem diplome. Razen tega se članstvo društva še deli na »kolo mlajših« (do 17. leta) in »kolo starejših«. Pokrovitelj pomaga, svetuje zlasti patronu (zaščitniku), ki je lahko duhovnik ali laik in predstavlja društvo na zunaj. Če smatra zveza za potrebno, se delavnost patronata lahko razširi s tem, da osnuje »Kolo prijateljev mladine«. — Odbor sestoji iz šestih delovnih članov, ki jih zbere občni zbor za dve leti. Vsako leto se polovica odborikov po žrebanju izmenja. Poleg običajnih odborniških mest je na sedežu Zveze še določeno število »instruktorjev« (9 vaditeljev), ki drže vez med posameznimi društvi in vodijo njih tekmovanja in skušnje. Tako se danes poljska mladina izobrazuje in vzgaja, vadi v tovariških, družabnih in državljan-skih dolžnostih in se pripravlja za svoje bodoče uspešno in resno delo v narodu. — V strogih mejah svoje organizacije se vzgajajo in vadijo v parlamentarnem, demokratičnem duhu, ki izhaja iz njihovih težkih, a zmagovalnih zgodovinskih izkušenj. Red, disciplina in stvarnost so organizacijske vrednote, ki se jih Poljaki zvesto oprijemajo in drže.

Pogled na poljski organizacijski stroj nasprošno je precej drugačen od našega iz čisto etnoloških vidikov, tako da se Jugoslovani v tem pogledu ne moremo skoraj primerjati s Poljaki. Mislim pri tem zlasti na velikost poljske-

ga naroda, na njegovo zgodovinsko ozadje ter še na neko — kljub ukrajin-
skim, židovskim, nemškim, beloruskim
ter litvanskim manjšinam! — pretežno
močno enovitost in kulturno-narodno
zajednost. Vendar pa so poljske orga-
nizacije baš spet na račun tega velike-
ga številčnega zasega, teritorialne od-
daljenosti in deloma še radi zgodovin-
skih različnih razmer nekako manj str-
nile vsaj do sedaj in povezale Polja-
ke, kakor je to pri manjšem narodu,
tako da se pri vsem tem mnogobroj-
nem, različnem ter številnem organiza-
cijskem aparatu čuti neka zadevna raz-
rahljanost in razbitost. Vse to pa goto-
vo po svoje vpliva na celotno poljsko
organizacijsko-kulturno življenje. Od-

nos Poljaka do Poljaka je hladnejši in
mrzlejši — če ne upoštevamo sicer ne-
kako večji poljski družabnostni čut, ki
ga ne razodeva le vnanje obnašanje,
ampak tiči globlje v altruistični naravi
tega severnega Slovana. Isto se pozna
še bolj v odnosih med različnimi dru-
štvi in družabnimi krogi v meri, ki pri
nas ni navadna.

To bi bile v splošnem organizacijske
razmere na Poljskem. Kljub temu, da ne
znajmamo neke močne volje poljskega člo-
veka po organizaciji, redu, disciplini, ki
večkrat še prekaša našo, se mi vendarle
vsiljuje domneva, da mi Slovenci Polja-
ke po kvalitetni strani prekašamo. Mor-
da smo na prvem mestu v tem sploh
med vsemi Slovani. (Konec.)

D R O B I Ž

Iz prosvetne organizacije

Občni zbor »Slov. kršč. soc. zvezec v
Celovcu. Dne 15. p. m. se je vršil v Celovcu
občni zbor SKSZ, osrednje prosvetne orga-
nizacije naših koroških bratov. V Mohorjevi
hiši so se zbrali zastopniki vseh včlanjenih
društev od nekaterih pa celo po več. Naj-
prej sta se vršili dve lepi in globoko zasno-
vani predavanji »O narodnem in nenarod-
nem delu« ter o »Potih in ciljih naše mla-
dine«, nakar sta poročala predsednik in taj-
nik o delu zveze v prejšnjem letu. Posebno
skrb je posvečala zveza mladini in prirajala
zlasti zanj fantovske večere, pevske prire-
ditve, voditeljske, gospodarske in gospo-
dinjske tečaje ter spominske proslave raz-
nih velikih slovenskih kulturnih delavcev.
Velika gospodarska stiska, premajhna na-
rodna zavestnost in pomanjkanje slovenskih
šol so pa ponekod zvezino delo, žal, jako
ovirale; jako lepo se pa razvijajo dekliški
odseki. Velik del vsega prosvetnega dela
vrši tamkajšnja duhovščina, kateri se je
občni zbor še posebej zahvalil za njeno ve-
liko požrtvovalnost.

Krekove slike. Na zadnjem občnem zbo-
ru PZ so nekateri delegati izrazili željo, naj
bi PZ založila primerne Krekove slike. Že
lani smo v »Društveniku« poudarili zahtevo,
lani bodo stene prav vsake naše dru-
štvene dvorane okrašene s slikami naših
velikih mož, kakor s Krekovo, Slomškovo,
Prešernovo, Levstikovo, Jegličovo, Cankar-
jevo i. dr. To da dvorani prijazno in domače
lice, na drugi strani pa gojimo s tem med
našim ljudstvom tudi spoštovanje in ljube-

zen onih naših mož, ki so tako visoko dvig-
nili kulturno stanje našega malega sloven-
skega naroda. PZ je tej želji sedaj ustregla
in pred kratkim so bile dotiskane prekrasne
Krekove slike, kakršnih doslej pri nas še
ni bilo. Oblika je jako velika, natisnjene so
v bakrotisku, cena je pa za društva po 50
Din za izvod. Dolžnost naših društev je, da
jih takoj naroče in sramota bi bila za vsako,
če ne bi vsela slika tega očeta našega
ljudstva. Naročajo se slike pri Prosv. Zvezi,
Ljubljana, Miklošičeva c. 5.

Predpustni čas je pač čas, ko se tudi
naše podeželsko ljudstvo nekoliko razvedri
in oddahne od dela. Čim bolj živimo v duhu
cerkvenega leta tem potrebnije je, da se
tudi društveno delovanje ozira na cerkveno
leto. Nismo proti pošteni zabavi, valed tega
priporočamo ravno društvom, da za pustno
nedeljo priredijo zabavno igro. V ta namen
najbolj priporočamo »Beneške trojčke«, ki
so ravnokar izšli kot 3. zvezek Ljudskega
odra. Ako društvo naroči 5 izvodov, je s tem
plačana že tantijema za avtorsko pravo in
ni treba iskati dovoljenja od Avtorske cen-
trale. Vsako društvo naj torej na pustno ne-
deljo priredi pošteno predpustno zabavo
brez plesa. Poleg omenjene igre nudi Pro-
svetna Zveza 27 smešnic na skioptičnih sli-
kah, opremljenih s hudomušnimi predava-
nji, dalje priporočamo 11 zabavnih filmov
na ozkem filmskem traku za aparat »Pathe
Baby«, tudi 4 normalne filme nudimo za
predpustno dobo, ki vsebujejo pošteno za-
bavo.

75-letnica lurskih dogodkov. Dne 11. fe-
bruarja bo minulo 75 let, odkar se je Brez
madežno spočetje v Lurdu prikazalo pre-

prosti pastirici Bernardki. Dogodki in čudeži, ki so se vršili v Lurdu v zadnjih 75 letih pričajo, da si je res božja Previdnost izbrala Lurd kot kraj, kjer deli človeškemu rodu posebne milosti. Prosvetna zveza je doslej priredila še 6 potovanj v Lurd in gotovo nad 100 predavanj s skioptičnimi in filmskimi slikami o lurških dogodkih. Društva naj vsled tega tekom letošnjega leta vzamejo na program, da prirede spominsko proslavo 75-letnice lurških dogodkov. Za to proslavo nudi Prosvetna zveza sledečo tvarino: 1. Življenjepis Bernardke, s skioptičnimi slikami; 2. Lurd, s skioptičnimi slikami; 3. Romanje v Lurdu, s skioptičnimi slikami; 4. 600 metrov normalnega filma »Prikazovanja v Lurdu«; 5. 100 metrov filma za mali P. Baby aparat »Lurški dogodki«. Tudi igra Lurška pastirica je na razpolago v Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7.

Naša knjižnica

Kulturne organizacije bodo 8. februarja, t. j. na obletnico Prešernove smrti, priredile po mestih tkzv. »Dan dobre knjige«. Ker pa naša društva na ta dan, ki je dan smrti našega največjega pesnika Franca Prešerna ne morejo, primerno prosaviti tega dogodka vsled delavnika, zato se bodo vršile proslave »Dneva dobre knjige« v nedeljo, 12. februarja. Lepa knjiga je neskončno vreden čimtelj za omiko in izobrazbo slehernega naroda. »Lepa knjiga je poslanica,« tako piše naš pisatelj F. S. Finžgar, »ki govori tisočerin in jim očisti duše iz srca. Lepa knjiga je odlesk vrlega krepostnega naroda, grda knjiga, šund je odmev skvarjenega naroda. Ker pa grde knjige ni mogoče popolnoma preprečiti in tudi vsaka lepa knjiga ni za vsakega, je dolžnost vzgoje, da skrbno čuva nad onimi, ki niso še dozoreli in jih očuva otrovanja po knjigi.«

Pravilno je, da vodi v vsaki župniji prosvetno ali izobraževalno društvo s svojo knjižnico in s svojim časnikarskim odsekom nekako kontrolo nad dobro in slabo knjigo, nad dobrim in slabim časopisom. Vseled tega je nujno, da društva na ta dan posvetijo največjo pozornost svoji knjižnici. Ako igrajo igro, ako priredijo na ta dan koncert slovenske pesmi, naj čisti dohodek februarске prireditve odstopijo knjižnici za nabavo dobrih knjig. Primerno je, da napravi društvo ta dan predavanje o dobri knjigi in o dobrem časopisu. Aranžira naj razstavo, za katero nudi propagandni odsek Jugoslovanske knjižarne dovolj gradiva. Po svojih zaupnikih naj se vrši ta dan intenzivna agitacija od hiše do hiše za Mohorjevo družbo, dalje za katoliške liste in za publikacije Jugoslovanske knjižarne. S tem činom bo

društvo popolnoma izvršilo svojo nalogo, ki mu jo nalaga »Dan dobre knjige«. Tvarino: Predavanje o lepi knjigi; skioptično predavanje: Kam pripelje slabo čtivo; skioptično predavanje: Kako se tiska »Slovenec«, vse to Vam nudi Prosvetna Zveza, Miklošičeva c. 7. O uspehu »Dneva dobre knjige« poročajte na Prosvetno zvezo.

»Prosvetna knjižnica«, to je naslov drobnih brošuric, ki jih je začela l. 1930 izdajati naša Mariborska Prosvetna zveza. V prvi seriji, t. j. l. 1930. in 1931. so izšli naslednji zvezki:

1. Dr. J. Hohnjec: Sodobne naloge ljudske prosvete.

2. Dr. J. Savinjski: Koroški Slovenci.

3-4. Dr. Fr. Sušnik: Jugoslovanska književnost.

5. Dr. J. Praznik: Zadruga, temelj narodnega blagostanja.

6. St. Cajnkari: Najvažnejše vprašanje naše dobe.

7. Iv. Vesenjak: Kako gospodarji Jugoslavije.

8. Dr. Fr. Vatovec: Zgodovina in načela ruskih boljševikov.

9. M. Kranjc: Obnove kmetskega blagostanja.

10-11. Ing. P. Simonič: Kmetijsko knjigovodstvo.

12. Dr. J. Praznik: Slomšek in mladina.

Ze ta seznam doslej izšli zvezčičev, ki obsegajo po 16 strani, kaže, da se mariborska PZ dobro zaveda svojih velikih nalog na polju ljudske prosvete, saj ni nobenega dvoma, da je ena najglavnejših dolžnosti ljudsko-prosvetne organizacije sproti seznanjati ljudstvo z vsemi perečimi vprašanji. Ker dandanes pač ni mogoče dobiti povsod in vsak čas predavatelj, ki bi govoril v društvih o nešteti vprašanjih, ki ljudstvo zanimajo, je bila gotovo jako srečna misel, izdajati takele brošurice (vsak snopič stane 1 Din), ki se naročajo (vsaj po 5 izvodov skupaj) pri Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova c. 6 in naj se potem na mesečnih društvenih sestankih skupaj berejo, tolmačijo in prodajajo, kar bogato nadomesti predavanje. Prepričani smo, da bodo po teh zvezčičih rada segla tudi mnoga društva iz ljubljanske PZ na kar vsa prav izrečno opozarjamo. V bodoče bomo poročali o vsakem novem snopiču sproti.

Po naših odrih

Maskerski tečaj. 5. febr. ob 9 popoldne se odpravi v Prosvetni zvezi maskerski tečaj. Tudi ta tečaj je namenjen le maskerjem prosvetnih in izobraževalnih društev, velenjenih v Prosvetni zvezi. Tečajniki naj prinesejo s seboj šminke in brisače.